

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด

เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๒๒

งานบังคับใจ – ธรรมอัศจรรย์

ความเป็นกำหนดกฎเกณฑ์ เป็นระเบียบเรียบร้อย ทุกสิ่งทุกอย่างรวมอยู่กับศาสนาหมด ขึ้นชื่อว่าความดี ๆ ไม่มีอะไรเหมือน แต่ผู้ปฏิบัติศาสนาเข้ามารายไหนก็ขวางหูขวางตาพูดขึ้นก็ขวางหู แสดงออกทางกิริยามารยาทก็ขวางตา แล้วจะไม่ไปขวางใจได้ยังไง ทั้งสองอย่างสามอย่างมันโหดเข้าไปถึงใจนี้ไม่ไปที่ไหน ใจเป็นผู้รับทราบทุกอย่าง

การประพฤติปฏิบัติตัวเอง สติไม่อยู่กับตัวอยู่ที่ไหน ผู้ที่จะฝึกตนเพื่อเป็นผู้มีความสงบร่มเย็นภายในใจจริง ๆ ต้องมีสติมีปัญญาเป็นเครื่องรักษาตัวอยู่ตลอดเวลา นี่เคยพูดเสมอ พูดเสียจนเบื่อจะพูด ผู้ฟังถ้าไม่ได้มาสนใจในธรรมแล้วก็เบื่อจะฟังนั่นแหละ ผู้เทศน์แม้พูดด้วยความตั้งใจขนาดนั้นยังเบื่อที่จะเทศน์ เพราะเทศน์ซ้ำ ๆ ซาก ๆ ของหยาบ ๆ ก็ต้องให้พูดกันอยู่ตลอดเวลา

นี่ตั้งแต่ได้ผ่านศาสนามานี้ ถึงได้เอามาเทียบกันกับเรื่องโลกที่เราผ่านมาเหมือนกัน ตามอายุ วัยของเรา กำลังของเราที่ได้ผ่านเรื่องโลกมา งานบางอย่างก็หนัก แต่สุดท้ายก็ไม่มีงานอะไรหนักยิ่งกว่างานบังคับใจ นี่สำคัญมาก งานบังคับใจก็คืองานภาวนา อยู่ที่ไหนก็จิตมันเป็นนักโทษ จะไม่ควบคุมมันได้ยังไง ต้องควบคุมต้องรักษา ต้องระมัดระวังอยู่ตลอดเวลา เหมือนนักโทษประหารชีวิต ต้องมีคนคุมกันไปก็สิบคน จนมองหานักโทษไม่เห็น กลัวมันจะขโมยหนี นี่จิตก็เป็นนักโทษอย่างนั้น ถ้าหากเราตั้งใจจะฝึกจิตให้ดี มันต้องได้ควบคุมจิตอย่างนั้น

จิตจึงเป็นเหมือนนักโทษ เพราะโทษมีอยู่ในจิต ไม่ใช่จิตจริง ๆ เป็นโทษ สิ่งที่เป็นโทษมันอยู่ในจิตจึงทำให้จิตเป็นโทษ ทำให้จิตเหลวไหล ทำให้จิตกระวนกระวายกระเสือกกระสน หาที่เกาะที่ยึดไม่ได้ มักจะไปเกาะไปยึดตั้งแต่สิ่งที่เพิ่มเรื่องสกปรก เพิ่มโทษที่มีอยู่แล้วนั้นให้มากขึ้น นี่จึงเป็นของลำบากถ้าจะคิดเรื่องลำบาก แต่ถ้าความมุ่งมั่นภายในจิตใจมีอยู่แล้ว ความลำบากอะไร ๆ ก็ไม่เห็นเป็นอุปสรรค ไม่ถือว่าเป็นการลำบาก มีแต่จะเอาทำเดี่ยว ให้ทำได้อย่างใจคือความดีอย่างเดียว นี่ได้เคยฝึกมาจึงได้กล้าสามารถมาพูดให้หมู่คณะฟัง

จิตบางที่มัน โอ๊ยโห กระพืดกระพืด มันอะไรต่ออะไร มันดิ้นรนกระวนกระวายยิ่ง

กว่าลิงตัวคระนองหรือข้างตกมันด้วยซ้ำ พัดกันไปพัดกันมา มันหนักเราก็ก้นหนัก นั่นละจึงเรียกว่ามัชฌิมาปฏิปทา จิตผาดโผนขนาดนั้นเราจะเอามัชฌิมาแบบไหนไปใช้ถ้าไม่มีมัชฌิมาแบบหักกันโหมกันอย่างเต็มที่ เอาเป็นเอาตายเข้าว่ากัน กำลังสติ กำลังปัญญา กำลังศรัทธา กำลังความเพียรไม่พอจะหายพยศได้ยังไง ต้องให้มันพอกัน นี่จึงเรียกว่ามัชฌิมาปฏิปทา คือเหมาะสมกับกิเลสประเภทนั้น เหมาะสมกับการปราบกิเลสประเภทนี้

กิเลสตัวมันหยาบมันโลดโผนก็ปราบด้วยมัชฌิมาอันโลดโผนต่อกัน ไม่อย่างนั้นไม่ทันกัน เอาออกไปไสไม้ทั้งต้นได้หรือ ไม้ทั้งต้นกว่าจะมาเป็นต้นเสาเราทำยังไง เริ่มต้นทำยังไง ก็เลื่อยก็ขวานซี้ ฟาดฟันลงไปจนไม่มีชิ้นดี หักล้มลงเสียงดังฟ้าสนั่นดินสั่นหวั่นไหว นั่นเหมือนกับมันจะแหวกไปทั้งต้นก็ต้องทำกัน ใครจะไปประคับประคองให้มันค่อยล้มลงมากลัวมันจะบอบจะช้ำอย่างนั้น พอเลื่อยก็เลื่อย พอตัดก็ตัด พอผ่าก็ผ่า พอฟันก็ฟันสุดกำลังความสามารถจนกว่าจะเข้าถึงชั้นละเอียด นำเครื่องมือละเอียดมาใช้เป็นลำดับ ๆ จนเห็นว่าเหมาะสมทุกส่วนแล้วมันก็ใช้ได้เท่านั้น

พวกเราปฏิบัติธรรมะปฏิบัติยังไงต่อกิเลส นั่น ปฏิบัติต่อกิเลสปฏิบัติอย่างไรกันมันถึงไม่ได้เรื่องได้ราว นี่พูดให้ฟังจนปากจะฉีกอยู่แล้วเรื่องสมาธิที่ดี ก็ได้ยินแต่ชื่อ จิตหาความสงบไม่ได้เพราะไม่ฝึกไม่ทรมานให้เห็นเหตุเห็นผลของมัน มีวันหนึ่งจนได้ที่มันจะยอมจำนนเรา และเห็นโทษแห่งความฟุ้งซ่านอย่างชัดเจนภายในจิตใจ และเห็นคุณค่าของการฝึกทรมานอย่างเต็มเหนี่ยวนั้น จนถึงกับใจสงบได้อย่างเต็มที่ อย่างประจักษ์ใจเหมือนกัน เวลามันหนักก็ต้องหนักซี้ จะไปเบา ๆ บาง ๆ อยู่ยังไง ถึงได้ว่างานหนัก เรานี้ทุ่มเสียพอจริง ๆ งานจิตตภาวนานี้ได้ทุ่มเอาเสียจนชีวิตจะหาไม่ ไปก็ไปเลย ตายก็ตายไม่เสียตาย ก็เพราะความมุ่งมั่นนี้หนัก มีน้ำหนักมาก

การได้ยินได้ฟังมันเป็นเครื่องดึงดูจิตใจ หากมีอุปนิสัยมีความสนใจใคร่ธรรมอยู่แล้ว จะฝืนธรรมไปได้อย่างไร ขณะที่เราบวชแต่ก่อนก็ไม่ได้คิดว่าจะบวชสักกี่ปีก็เดือน บวชเพียงปีสองปีก็จะสึก บวชพอเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีนิยมกันตามบ้านตามเมืองเท่านั้น แต่เราบวชก็ทำหน้าที่ของการบวชให้จริงจัง ไม่เหลาะแหละเท่านั้นเอง

นั่นซิเหตุที่จะได้อ่านหนังสือทางด้านธรรมะ อ่านไปตรงไหนทำให้จิตใจสะอาด ๆ ไปเรื่อย ๆ เอ๊ะ ๆ ชอบกล ๆ เรื่อย ว่าตรงไหนถูกทุกแห่ง ๆ หาที่ค้านไม่ได้ เรายังไม่ลืมที่ท่องนวโกวาท ไม่ให้ยินดีในรูป เสียง กลิ่น รส เครื่องสัมผัส นั่นคือไม่ให้ยินดีในร้ายเวลาอายตนะภายในกระทบอายตนะภายนอก ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ กระทบรูป รส กลิ่น เสียง เครื่องสัมผัสต่าง ๆ ธรรมารมณ์ ไม่ให้แสดงความยินดีในร้าย ก็นี่เรายินดียินร้ายอยู่ตลอดเวลา มันเข้ากันกับธรรมได้อย่างไร นั่นมันเอานั่นเข้ามาเทียบเคียงตัวเองนะ นั่นธรรมทำว่าอย่างนั้นนี่

จิตของเราเป็นอย่างนี้ทำยังไงนี่ ก็แสดงว่ามันไม่เข่าร่องรอยของธรรมเลย แน่ะ มันสะอาดใจ
อ่านไป ๆ ก็ยิ่งสะอาด

ยิ่งไปอ่านพุทธประวัติกับสาวกประวัติด้วยแล้วยิ่งซึ่ง ๆ พระพุทธเจ้าทรงประกอบความ
เพียร และทรงสละราชสมบัติออกบวช อันนี้ก็ แหม เหมือนกับแผ่นดินไหวหวั่นไปนั่น ความ
กระทบกระเทือนซึ่งไม่เคยมีผู้ใดสามารถทำได้อย่างพระองค์ นั่นซิเหมือนกับฟ้าดินถล่มไป
เวลาไปประกอบความเพียรก็เอาอีก ทรงสละเป็นสละตายถึงชั้นสลบ ๓ หน หนักขนาดไหนถึง
ต้องสลบ คนดี ๆ นี่ถึงชั้นสลบด้วยความเพียร ถึงได้ตรัสรู้ขึ้นมา ตรัสรู้ขึ้นมาก็เป็นพระพุทธ
เจ้าองค์เอก ไม่มีใครเสมอเหมือนอีกแล้ว ธรรมที่ทรงรู้ทรงเห็นก็เป็นธรรมเอกอีก ไม่มีคู่แข่ง
เลยพอจะเป็นสองกับคู่แข่ง มันก็ซึ่ง ทำให้เกิดทั้งความสงสารพระพุทธเจ้าอย่างเต็มใจ น้ำตา
ร่วง

เอ้า อัจฉริยะพระพุทธเจ้าอีกเวลาผลแสดงขึ้นจากการบำเพ็ญเพียรของพระองค์ น้ำตา
ร่วงลงไปอีก ที่น้ำตาร่วงทั้งสองนี้มันก็เป็นพลังของจิต ทำให้มีแก้ไขที่จะสนใจภาวนาและ
ประกอบความพากเพียรเพื่อความพ้นทุกข์ แล้วพระสงฆ์สาวกทั้งหลายแต่ละองค์ ๆ มาจาก
สกุลพระราชามหากษัตริย์ เศรษฐี กุฎุมพี พ่อค้า ประชาชน ชาวไร่ ชาวนา ทูตตะเข้ญใจ พระ
องค์ไม่ทรงถือสูงถือต่ำ ถือว่าเป็นมนุษย์เต็มตัวเหมือนกันหมด และเป็นผู้ควรที่จะได้บรรลु
ธรรม พระองค์ก็ทรงพร่ำสอนเหมือนกันหมด เพื่อความเป็นคนดีพระองค์ก็มีพระเมตตา
สนับสนุนอบรม

บรรดาสาวกทั้งหลายที่ออกมาจากสกุลต่าง ๆ นั้น องค์ไหนก็องค์นั้นเราก็เห็นแล้วใน
ประวัติ การประกอบความพากเพียรนี้ ไม่ได้สนใจกับวงศ์สกุลญาติมิตรสหาย สมบัติเงินทอง
ข้าวของมีมากน้อย เพื่อนฝูงมีเท่าไรไม่สนใจ เหมือนกับว่าตัดขาดออกหมด ไม่นำมาเป็น
เครื่องกังวลให้เป็นสิ่งก่อกวนจิตใจเลย มีแต่ตั้งหน้าตั้งตาตัดจากความห่วงใยทั้งหลายเหล่านี้ไม่
ให้มี

ให้จิตไหลลงช่องเดียวคือความเพียร เพื่ออรรถเพื่อธรรมอย่างเดียวเท่านั้น ผลก็
ปรากฏขึ้นเป็นลำดับ ว่าองค์นั้นสำเร็จบรรลุพระอรหันต์อยู่ในภูเขาลูกนั้น องค์นั้นบรรลุธรรม
อยู่ในป่า นั้น ในเงื้อมผานี้ ในซอกเขาชายป่า ไม่มีกำหนดกฎเกณฑ์ แต่เป็นสถานที่วิเวกสงัด
เป็นที่คนทั้งโลกเขาไม่ปรารถนากันทั้งนั้น บรรดาสถานที่พระสาวกทั้งหลายไปอยู่บำเพ็ญเพียร
และบรรลุธรรมเหล่านั้น ก็เหมือนกับแมลงวันบ้านไม่ชอบอยู่ในป่า ชาวบ้านก็เป็นเหมือน
แมลงวันแมลงวัน มันวนอยู่ในบ้านในเรือน ผู้มุ่งต่ออรรถต่อธรรมเปิดเข้าไปในป่าในเขาไป
บำเพ็ญเพียรอยู่นั่น

แล้วสกุลสูง ๆ นั้นซี มีความละเอียดอ่อนมาตั้งแต่เริ่มแรก ถ้าหากจะเทียบทางธาตุ
ชั้นนี้แล้วจะมีความสมบุกสมบัน มีความทุกข์ความลำบากอยู่มาก เพราะไม่เคย ประชาชนชาว
ไร่ชาวนาเขาเคยสมบุกสมบันกับงานมาแล้วก็เป็นอีกแบบหนึ่ง แต่ทำไมท่านถึงสละได้อย่างนั้น
ทำแบบเดียวกันอย่างนั้น เพราะเหตุไร ก็เพราะจิตใจเป็นของสำคัญ เมื่อได้รับการอบรมหรือ
ได้รับโอวาทที่พระพุทธเจ้าประทานให้แล้ว เกิดความเชื่อความเลื่อมใสซึ่งถึงจิตถึงใจแล้วเป็น
ตายก็ไม่ว่า นั้นแหละเหตุที่ความเพียรท่านจะแก่กล้าและสามารถบรรลุธรรมได้ กลายเป็น
สรณะของโลกมาจนกระทั่งทุกวันนี้ นี่คือนำทางของผู้ที่จะหลุดพ้นจากทุกข์มีดังที่กล่าวมา
เหล่านี้ นอกนั้นมองไม่เห็นว่าเป็นแนวทาง

เราเป็นผู้ปฏิบัติเพื่อกำจัดกิเลสอาสวะต่าง ๆ เราจะยึดอะไรเป็นแนวทาง สงฆ์ ธรรม
คจฺฉามิ ก็ฝากเป็นฝากตายท่านไว้ในจิตด้วย ฝากเป็นฝากตายด้วยการประพฤติปฏิบัติ เดิน
ตามร่องรอยของท่านด้วย พระพุทธเจ้าก็เช่นเดียวกัน ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ ขอให้รู้ให้เห็นธรรม
ด้วยการประพฤติปฏิบัติแบบเอาจริงเอาจัง ไม่เกลไถล ไม่วุ่นวายกับสิ่งใด นี่เป็นทางเดินของผู้
จะก้าวพ้นจากทุกข์ไปโดยลำดับ ๆ จนพ้นทุกข์โดยสิ้นเชิงไม่มีสิ่งใดเหลือ

ประวัติของพระพุทธเจ้าก็ดี ประวัติของสาวกทั้งหลายก็ดี เป็นคติเครื่องเตือนใจให้มี
พลังใจได้อย่างมากมายอยู่แล้วถ้าเราจะอ่านด้วยความสนใจ นี้ก็ได้พระประวัติและประวัติของ
พระสาวกนี้แหละเป็นหลักสำคัญ จนถึงขั้นเด็ดเดี่ยว ถึงขั้นสละเป็นสละตายได้ เพราะประวัติ
ของพระพุทธเจ้าหนึ่ง ประวัติของพระสาวกหนึ่ง ที่ซึ่งภายในจิต จึงได้ตัดสินใจในตัวเอง ว่า
เรียนก็เรียนแต่เรียนได้ตามที่เราต้องการแล้ว จะออกปฏิบัติเพื่ออรรถเพื่อธรรมและบรรลุธรรม
ดังพระพุทธเจ้าและบรรดาสาวกทั้งหลายบรรลุให้ได้ เมื่อมรรคผลนิพพานยังมีอยู่ จะให้
ได้มรรคผลนิพพานโดยถ่ายเดียวเท่านั้น ตายก็ตาย

ที่นี้เมื่อความมุ่งมั่นมีมาก ก็เป็นเหตุให้เกิดสงสัยมรรคผลนิพพานว่ามีหรือไม่มี ยังมีอยู่
หรือไม่ มันมีได้เรื่องมารอยู่ภายในจิตใจ ว่าท่านผู้หนึ่งผู้ใดจะมาชี้แจงเหตุผลต้นปลาย อันเป็น
หลักความจริงเกี่ยวกับมรรคผลนิพพานให้เราฟังอย่างซึ่งถึงใจแล้ว เราจะมอบตายลงเลยกับครู
บาอาจารย์องค์นั้น และขอปฏิบัติตามหลักธรรมหลักวินัย ความเพียรขนาดไหนแค่ตายเท่า
นั้น จะมอบลงถึงตายทีเดียว

ก็เดชะวาสนาบารมีอะไรก็ไม่รู้แหละ จึงได้พบเห็นท่านอาจารย์มั่น ได้อธิบายธรรมะให้
ฟังตั้งแต่ต้นเลยนี้ แง่ใดหาที่ค้ำไม่ได้ มองดูอุปปฏิทาเครื่องดำเนินของท่านก็หาที่ค้ำไม่ได้ ไม่
ว่าหลักธรรมหลักวินัย ไม่ว่าจะการพูดที่เล่นที่จริง การแสดงโอวาทคำสั่งสอนหนักเบาเล็กต้นหยาบ
ละเอียดประการใดหาที่ค้ำไม่ได้ ซึ่ง ๆ ลงถึงจิต เรื่องมรรคผลนิพพานก็เหมือนกัน เราก็แน่ใจ
ใจว่าท่านทราบอยู่แล้วว่าเรามีข้อข้องใจในเรื่องมรรคผลนิพพาน ทั้ง ๆ ที่กำลังแสวงหาครูบา

อาจารย์ เพื่อบอกเรื่องมรรคผลนิพพานอยู่นั้นแล

ท่านก็ใส่เปรียงลงมาเลยเหมือนกับว่านี่นะ ๆ เห็นหรือไม่เห็น มรรคผลนิพพานจะไปหาที่ไหน หาดินเป็นดิน หาน้ำเป็นน้ำ หาลมเป็นลม หาไฟเป็นไฟ หาอากาศเป็นอากาศ หาอะไรก็เป็นอันนั้นไปไม่ใช่มรรคผลนิพพาน การหามรรคผลนิพพานต้องหาที่ตัวนี้ พระพุทธเจ้าทรงประทานพระโอวาทไว้มากน้อย สอนเข้ามาเพื่อที่ตรงนี้ทั้งนั้น สอนเข้ามาสู่มรรคผลนิพพานที่มีอยู่ภายในจิตใจ ให้ปฏิบัติที่ตรงนี้

แต่จิตใจที่เป็นมรรคผลนิพพานไม่ได้ ก็เพราะกิเลสรุ่มลุ่มอยู่หมดอย่างมิดชิดปิดตัวหาโอกาสเวลาฉายแสงความจริงแห่งธรรมออกมาไม่ได้ เพราะฉะนั้นจงขุดค้นลงที่ตรงนี้ ทุกข์กับสมุทัยเป็นเครื่องปิดบังลึกลับที่ไม่ให้สามารถมองเห็นจิตใจอันแท้จริงได้ มรรคคือ ข้อปฏิบัติมี ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นสำคัญ เป็นเครื่องบุกเบิกหรือถอนสิ่งปกคลุมหุ้มห่อทั้งหลายคือ ทุกข์กับสมุทัยนี้ออกเป็นลำดับ ๆ จนกระทั่งเปิดตัวอย่างเต็มที่ ทุกข์ดับไปอย่างสนิท ปรากฏเป็นนิโรธอย่างเต็มภูมิขึ้นมาที่ใจนี้ เหมือนกับท่านบอกว่านี่นะ ๆ อย่างนี้ จิตใจมันก็ซึ่งถึงใจเลย เมื่อถึงใจแล้วความเพียรก็ถึงทุกอย่าง

เอาละที่นี้เรื่องมรรคผลนิพพาน เราหมดแล้วเรื่องข้อข้องใจในมรรคผลนิพพาน ที่นี้เราจะจริงหรือไม่เท่านั้นเองในการปฏิบัติเพื่อมรรคผลนิพพานดังที่มุ่งหวังอยู่แล้วนั้น ทางนี้มันก็รับกันทันที จริงต้องจริง จริงจนตายไม่มีวันถอย ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป เอ้า ตายก็ตาย ไม่ตายให้รู้ นั่นแลการปฏิบัติมันถึงได้เด็ดเดี่ยว มันถึงได้อาจหาญไม่เสียดายชีวิต ทุกข์ก็ทุกข์ยอมรับว่าทุกข์ ทุกข์ก็เป็นทุกข์สัจ เป็นสัจธรรม อะไรมันจะเกิดขึ้นมามากน้อยไม่สำคัญยิ่งกว่าเรื่องกิเลสมันย่ำยีหัวใจ ให้เกิดความทุกข์ร้อนอยู่ภายในจิตใจนี้ทุกข์มาก จะเอาตรงนี้ให้เต็มที่ ขุดค้นไม่หยุดไม่ถอย